

מִי דַעַת

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת / מאת הרב ד. אוסטרופ שליט"א
הלכות אלו היו למראה עיניו של הגר"מ שטרנבוך שליט"א.

הערה: אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להיוועץ במורה הוראה.

האם מותר לרוץ בשבת?

נקדים כאן הקדמה קצרה - ישנם דברים שאע"פ שאינם מלאכה כלל, ואף אינם מביאים לידי מלאכה, ואפ"ה אסורים בשבת, ואיסורם מדברי קבלה דהיינו שנאמרו בנביאים.

איסורים אלו דרשום חז"ל מהפסוק הנאמר בנביא ישעיהו¹ "אם תשיב משבת רגלך, עשות חפציק ביום קדשי, וקראת לשבת עונג, לקדוש ה' מכובד, וכבדתו מעשות דרכיך, ממצוא חפצך ודבר דבר, אז תתענג על ד', והרכבתך על במתי ארץ, והאכלתיך נחלת יעקב אביך, כי פי ה' דבר".

וכך דרשו: "וכבדתו מעשות דרכיך" - שלא יהיה הלוחך בשבת כהלוחך בחול. "ממצוא חפציק" - שלא יעסוק בחפציו [עניני החול שלו] בשבת. "ודבר דבר" - שלא יהא דבורך בשבת כדבורך בחול. וממה שכתוב בלשון 'דרכיך' 'חפציק' ולא בלשון חפצים דרכים, דרשו חז"ל שדווקא חפציק אסורים אבל חפצי שמים [-צורך מצוה] מותרים, וכן דווקא הלוחך אסור אבל דרכי שמים מותרים.

ומעתה מוטל עלינו לבאר, מהו הילוך של חול מהם חפצים האסורים ומהו דיבור חול.

ונתחיל [עפ"י סדר הפסוק] בדין הילוך של שבת והילוך של חול, וזוהי השאלה שפתחנו בה: האם מותר לרוץ בשבת? והתשובה: כיון שבדרך כלל אנשים רצים כשהם צריכים למהר לעסקיהם,

¹ פרק נ"ח פסוק י"ג י"ד.

וא"כ ריצה היא בגדר הילוך של חול, ולכן כתב השו"ע² שאין לרוץ בשבת.

האם מותר לרוץ לבית הכנסת?

הריצה לביהכנ"ס היא ריצה לדבר מצוה, וכבר למדנו לעיל שדרשו חז"ל דווקא הילוך אסור אבל דרכי שמים מותרים, דהיינו שאף סוג הילוך שאינו מותר כשזה לצורך אם זה נעשה לצורך שמים [- לדבר מצוה] מותר³. וכן הדין כשרץ לשיעור תורה או לשאר דברי מצוה.

האם מותר לרוץ כדי לראות איזה דבר יפה, או ילדים בשעת משחק?

מותר לילדים לרוץ בשעת משחק⁴, מפני שזהו עונג שבת בשבילם, שאדרבה אם נאסור להם זאת יהיה להם צער והיפך עונג שבת. [וכיון שזהו עונג בשבילם אי"ז נחשב להליכה של יום חול]. וכן הדין בגדול שמותר לו לרוץ ע"מ לראות איזה דבר יפה שנהנה ומתענג בראייתו⁵.

² סימן ש"א סעיף א', ומ"ב ס"ק א'.

³ שו"ע שם סעיף ד'. ועיין שמירת שבת כהלכתה פרק

כ"ט סעיף ו'.

⁴ שו"ע שם סעיף ב'.

⁵ שם.

אדם שזמנו לחוץ באמצע השבוע ורוצה לנצל את הזמן שיש לו בשבת כדי להסתכל בגינתו לראות מה צריך לתקן ולשפר, האם יש איסור בדבר?

כאן אנו נגשים לאיסור השני שנדרש מהפסוק "ממצוא חפציו", ענינו של איסור זה שאסור לאדם לעסוק ולחשב בחפציו – עסקיו בשבת, שלא תהיה הנהגתו בשבת כהנהגתו ביום חול.

ומשום כך, אסור לאדם לילך בשבת למקום ע"מ לחשוב ולעייין כיצד עליו לעשות שם איזה מלאכה הנצרכת לו [ואפילו כשמחשב לעשותן רק לאחר השבת]⁶. וג' תנאים יש בזה:

א. שמחשב ומתבונן במעשים שאסור לעשותם בשבת עצמה⁷.

ב. שדברים אלו אין כלל אפשרות שיהיו מותרים לעשותם בשבת.

ג. דווקא כשמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו או הליכתו⁸.

ואע"פ שאין כאן אלא מחשבה בעלמא⁹, אמנם כיון שהוא עושה איזה מעשה שמחמתו מחשבתו ניכרת, נחשב מעשה זה לעיסוק בחפציו האסור בשבת.

ומשום כך, אסור לאדם לילך בגינתו ע"מ לראות מה נצרך לטפל בה, שהרי טיפול בגינה זה דבר האסור לעשותו בשבת ואין שום אפשרות של היתר בזה, ואף ניכר מתוך הליכתו בגינה שרוצה לראות מה היא צריכה.

אולם באופן שהולך בגינה כאדם המטייל בעלמא [כגון בגינה גדולה שיש בה שבילים ללכת, ואינו

⁶ שו"ע סימן ש"ו סעיף א'.

⁷ אפילו דבר האסור רק מדרבנן - מ"ב סימן ש"ו ס"ק ב'.

⁸ מ"ב שם ס"ק א'.

⁹ ומחשבה לבד מותרת מעיקר הדין, [ועייין בהמשך הגיליונות שנדון בזה בל"ג].

נכנס לבין הצמחים], וא"כ לא ניכר מתוך מעשיו שלחשב בצורכי הגינה הוא הולך שם, מותר להלך שם, אפילו אם באמת כוונתו בהליכה זו ע"מ לראות את צרכי הגינה.

וכן כשהולך בגינה בצורה שאינו נראה כמטייל, אך אינו עסוק כלל במחשבות על צרכי הגינה, מותר, שהרי אינו עוסק בחפציו כלל.

אדם היושב בביתו ורואה דבר מה הצריך תיקון, האם מותר לו לחשב בדעתו כיצד יש לעשות זאת?

אדם היושב בביתו זהו דבר הרגיל ואין ניכר כלל מה יש במחשבתו בזמן זה, ומשום כך מותר במצב זה לחשוב מה וכיצד יש לתקן בבית.

אולם, באופן שניכר מחשבתו, כגון שהולך קרוב לקיר הצריך סיווד ומתבונן בו וכדו', אסור.

וה"ה באדם המשפץ דירתו, שאסור לו בשבת ללכת לדירה ולחשוב מה יש לעשות, או אם הדברים נעשים כראוי, [כשהדבר ניכר בהליכתו שם]. אך אם הולך לשם רק כדי להסתכל להנאתו במה שנעשה, מותר.

בגליון הבא:

— אדם שצריך להגיע בדחיפות לאיזה מקום מיד בצאת השבת, האם מותר לו לחכות בשבת בתחנת האוטובוס כדי להספיק את האוטובוס הראשון?

— האם מותר ללכת לטייל בדרך שמקרבת אותו למקום שצריך להיות שם מיד במוצ"ש?

— האם מותר להסתכל בחלונות ראוה בשבת?

מרכז למודי דעת

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והתר, שבת, עירובין, נדה, מקואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות הסמיכה.

להצטרפות ולקבלת מידע נוסף חייגו:

03-6166340

E-mail: limd@netvision.net.il

www.limd.co.il